

likvidace, jejíž je způsobou, a jak materiálně dokazují, zvolen v úml. Žen. výraz ten proto, že se dává odškodnění, což tuto likvidaci přiblížilo k vyvlastnění (89). Ale zapomíná, že každá likvidace obligatorně vyžaduje odškodnění, takže kriterion je jiné. Oba výrazy prý se vzájemně vysvětlují a podmiňují (90). Ale nedefinuje žádný z obou pojmů. Co však se týče vánoční transakce, tedy naší hlavní otázky, má za to, že zkoumání její nikterak není naléhavé (93), v čemž jsme my docela opačného názoru, ale ovšem prohlašuje, že s výsledkem, k němuž Dvůr v otázce té dospěl, nikterak nesouhlasí.

Dr. RUDOLF PETRŽÍLA:

K nauce o promulgaci zákonů.

O promulgaci zákonů ve smyslu běžné nauky právní se mluví ve státě, dle jehož právního řádu orgán — zpravidla to bude hlava státu — pověřený podepsáním originálu zákona, jenž má pak sloužiti za podklad pro vyhlášení (publikaci) zákona, jest oprávněn (anebo dokonce povinen) zkoumati a prohlásiti, zda podepsaný zákon vznikl v řízení právním řádem stanoveném. Promulgace je tudíž jedním stadiem v procesu zákonodárném, ale stadiem nikoli logicky nutným, nýbrž jen stadiem fakultativním, jež lze pro určitý stát hájiti jen v případě, že jeho právní řád instituci promulgace výslovně zavádí.

Pokud jde o právo československé, jest sporno, zdali zná instituci promulgace. Jedni (Weyr,¹⁾ Hoetzl, Laštovka a j.)

¹⁾ Již Krejčí (pojednání O právní povaze podpisu presidenta republiky na zákonech v Parlamentu, roč. V., str. 159) řadí Weyra k odpůrcům promulgace a to proto, že prý Weyr v presidentově podpisu nespatřuje osvědčení ústavního vzniku zákona. Krejčí však nevystihuje správně stanoviska Weyrova, neboť Weyr výslovně (pojednání Promulgace ve Vědecké ročence právnické fakulty Masarykovy university roč. 1926, str. 59) praví, že svým podpisem dává president — mimo jiné — zajisté také na jevo, že považuje (aspoň oficiálně) předcházející zákonodárné řízení za legální. Spatřovali-li bychom tudíž s Krejčím podstatu promulgace jen v tom, že president republiky ve formě podepsání zákona prohlašuje zákono-

— a to právem — popírají, že by naše ústavní listina tuto instituci zaváděla, druzí (hlavně Krejčí a Baxa) tvrdí pravý

dárné řízení za bezvadné, musili bychom Weyra důsledně řaditi ke stoupencům promulgace v právu československém. Dlužno však uvážiti, že Weyr popírá (l. c. str. 58), že by president republiky mohl zkoumati vady zákonodárného řízení a právě z tohoto důvodu dlužno jej čítati k odpůrcům promulgace, která v sobě zahrnuje nejen možnost prohlásiti, zda zákonodárné řízení je bezvadné, nýbrž především i právní možnost přezkoumati zákonodárné řízení z hlediska jeho vadnosti resp. bezvadnosti. Schází-li jedna z těchto možností, nelze již o promulgaci mluvíti.

Upírá-li Weyr presidentu republiky možnost zkoumati vady zákonodárného řízení, má tím patrně na zřeteli jen právní možnost zkoumání regularity řízení, takže by na př. president republiky nebyl oprávněn vyslychati předsedu sněmovny k tomu cíli, aby zjistil, zda ve schůzi sněmovny byl při usnášení přítomen předepsaný (§ 32 úst. listiny) počet poslanců (senátorů). President republiky může však nabýti vědomosti o vadách řízení cestou neúřední, na př. ze zpráv ve veřejném tisku, a tuto faktickou možnost neúředního zkoumání vad řízení má patrně Weyr na zřeteli, připouští-li (l. c. str. 59), aby president republiky svoje veto proti zákonu uplatnil po případě i z důvodu, že považuje zákonodárné řízení, jež předcházelo usnesení Národního shromáždění, buď úplně nebo v jistých jeho fázích za vadné.

Možno arcíř důvodně pochybovati, zda veto presidenta republiky je vhodný formální prostředek, který by presidenta republiky opravňoval vytýkati vady zákonodárného řízení. Ústavní listina (§ 47) sice výslovně neuvádí důvodů, pro které president republiky může zákon sněmovnám vrátiti k opětnému projednání, takže by se zdálo, že na povaze těchto důvodů de iure vůbec nezáleží. Z úpravy řízení, kterému jest v zákonodárných sborech podroben vrácený návrh zákona (§ 48 úst. listiny), však nepochybně vyplývá, že veto presidenta může směřovati jen proti obsahu zákona. Souhlasně s námu Krejčí (l. c. str. 166), jinak Baxa (viz poznámku na str. 233 tohoto pojednání) a Hoetzl, (Právní obzor 1925, str. 260). Sluší tudíž míti za to, že dle naší ústavy president republiky nemá žádné možnosti vytýkati vady zákonodárného řízení a žádati jejich odstranění. Takovou nepřezkoumatelnost zákonodárného řízení presidentem republiky možno sice de lege ferenda považovati za neuspokojivé a neúčelné řešení, a to tím spíše, že ani jiným orgánům, ústavního soudu nevyjímajíc, nepřísluší přezkoumávati celek zákonodárného řízení, právní teorie však sama o své újmě nemůže korigovati a doplňovati neúčelná ustanovení zákona.

V souvislosti s tím dlužno se zmíniti o veledůležité otázce spadající do okruhu problémů vztahujících se na absolutní nulitu

opak. Stoupenci promulgate zákonů jsou v menšině. V právní vědě nesejde však na tom, který názor je v menšině, neboť okol-

(neplatnost) normativních aktů, — instituci promulgate, nemá-li to být jen pouhý formální akt, který se nikoliv obsahově, nýbrž jen formou, ve které se prohlašuje výsledek přezkoumání, liší od zkoumací možnosti, dané také jiným orgánům státním než presidentu republiky, možno zavést pouze v právním řádě, v němž vady legislativního řízení nezakládají absolutní, t. j. každým státním orgánem zjistitelné nulity zákona — o otázce totiž, může-li president republiky zkoumat, zda normativní akt označený jako zákon a předložený mu k ev. výkonu veta a ku podpisu jest skutečně zákonem t. j. zda-li má všechny pojmové náležitosti, jež návrh zákona má již v tomto stadiu řízení zákonodárného dle předpisů ústavní listiny vykazovati, zda na př. zákon měnící ústavní listinu jest výslovně označen za ústavní. Pokud jde o vztah této otázky k nauce promulgační, dlužno uvést, že zkoumání, zda určitý zákon vykazuje skutečně náležitosti zákona, nemá ničeho společného se zkoumáním obsaženým v úkonu promulgačním, neboť toto zkoumání se vztahuje jen na otázku, zda konkrétní zákonodárné řízení — nikoli tedy zákon — vykazuje skutečně náležitosti právním řádem stanovené. Zkoumání, zda při určitém normativním aktu se vyskytují pojmové náležitosti zákona, zahrnovalo by v sobě přezkoumávání vad řízení jen v tom případě, že by řádné provedení zákonodárného řízení bylo pozitivní ústavou výslovně prohlášeno za pojmovou náležitost zákona, t. j. za součást jeho definice. Dle ústavní listiny řádné provedení zákonodárného řízení — až na vyhlášení (§y 49 a 102 úst. listiny), jehož řádnost však president republiky nemůže jakožto faktor zákonodárný přezkoumávati již z toho důvodu, že jde o pozdější stadium procesní, v němž presidentu republiky žádná účast nepřísluší — není však jednou z pojmových náležitostí zákona a tudíž úsudek, který si nutno utvořiti o tom, zda normativní akt vystupující se subjektivním nárokem na to, aby byl uznán za zákon, jest objektivně zákonem, neopravňuje ku přezkoumávání vad řízení. I kdyby tedy noetickou otázkou, zda president republiky může přezkoumávati pojmové náležitosti zákona, bylo nutno zodpověděti kladně, nebyla by mu eo ipso přiznána zároveň právní možnost prováděti zkoumání obsažené v úkonu promulgačním.

Zmíněnou otázku dlužno skutečně zodpověděti kladně. Možnost zkoumat, zda při určitém zákonu se vyskytují pojmové náležitosti pozitivním právem stanovené, je totiž prostý a nezbytný důsledek okolnosti, že orgány povolané k účasti v procesu, v němž zákon vzniká, nebo k aplikaci již hotového zákona, nemohou své poslání vykonati jinak leč za logicky nezbytného předpokladu, že svobodně a nezávisle na jiných orgánech mohou si učiniti úsudek o tom, zda nor-

nost, že určitý vědecký názor je v menšině, sama o sobě nemůže býti uváděna jako argument proti správnosti takového ná-

mativní akt, k jehož tvoření resp. aplikaci jsou povolány, jest zákonem, t. j. vykazuje pojmové náležitosti pozitivním právem stanovené, pokud arciť výslovným pozitivně-právním předpisem není ku vystavení takového úsudku povolán orgán jediný, jehož úsudkem by pak všechny ostatní orgány byly vázány. Zkoumací možnost vztahující se na pojmové náležitosti zákona — při čemž jest lhostejno, jde-li o zákon obyčejný či ústavní (odst. 2 čl. I. uvozacího zákona k ústavní listině) — jest tudíž dána jako normologický princip, jehož »platnost« nezavisí na tom, zda byl v určitém systému pozitivního práva výslovně stanoven, a přísluší tudíž i prezidentu republiky jakožto logicky nutný předpoklad jeho účasti v řízení zákonodárném. Povaha a způsob této účasti nemá pak na přiznání zkoumací možnosti prezidentu republiky naprosto žádného vlivu, zejména by mu takové zkoumání příslušelo i v případě, kde by účast presidenta republiky v řízení zákonodárném záležela jen v podepisování zákonů, kde by tedy prezident neměl práva veta. President, jemuž se zákon předkládá ku výkonu veta, má tudíž právě z toho důvodu, že jest povolán ku výkonu veta, možnost vytýkati to, schází-li některá pojmová náležitost zákona, na př. že zákon měnící ústavní listinu není označen za ústavní. Otázka, mění-li se skutečně určitým zákonem ústavní listina, může arciť v konkrétním případě býti vetesporna. Poněvadž však možnost posuzovati tuto otázku nevyplývá tu (z práva promulgačního ani) z práva veta — jde tu naopak, jak řečeno, o noetický předpoklad výkonu tohoto práva — jest v jejím posuzování president republiky úplně nezávislý, takže tu rozhoduje výhračně jeho vlastní mínění a není zejména odkázán na mínění vlády. třebaže veto, jehož výkon mu zjednává příležitost posuzovati zmíněnou otázku, mohl by vznéstí proti zákonu jen se souhlasem vlády. Poněvadž nejde při zmíněné výtce o výkon veta, nemohlo by Národní shromáždění na ni reagovati řízením předepsaným pro jednání o vetovaném zákoně (řízení dle § 48 úst. listiny). Nepřesvědčí-li president republiky Národní shromáždění o správnosti své výtky nebo naopak, nepřesvědčí-li Národní shromáždění presidenta republiky o nesprávnosti jeho výtky, vzniká ústavní konflikt mezi oběma činiteli zákonodárnými, pro jehož odklizení ústavní listina nedosazuje žádného rozhodčího faktora. Ani ústavní soud, jenž rovněž jest oprávněn zkoumati, zda zákon měnící ústavní listinu jest označen za ústavní, nemohl by tu zakročiti, neboť jeho rozhodovací funkce může se uplatniti teprve po ukončení zákonodárného řízení, kdežto pro zmíněný konflikt nemůže řízení býti vůbec ukončeno. Vykazuje tudíž náš právní řád v tomto směru povážlivou mezeru.

Možnost zkoumati, zda při zákonu se vyskytují jeho pojmové náležitosti, přísluší arciť nejen prezidentu republiky, nýbrž vůbec v šem

zoru. Vědecké spory vůbec nelze rozhodovati dle zásady majority. Tato zásada může sice býti uplatněna v politice, ačkoliv i tu působí velké potíže se zřetelem k tomu, že jsouc principem výhradně kvantitativním úplně ignoruje poměry kvalitativní, naproti tomu její uplatnění ve vědě by tuto učinilo úplně zbytečnou. Pro rozhodování vědeckých sporů je výhradně směrodatná logická evidence důkazů, jež ta neb ona strana pro svoje stanovisko uvádí. Dlužno tudíž podrobiti zkoumání jen argumenty, jež dle názorů obhájců promulgate jsou směrodatné. Ze stoupenců promulgate odůvodňuje svoje stanovisko pouze Krejčí i v monografii Promulgate zákonů, její vztah k sankci, vetu, publi-

činitelům v řízení zákonodárném zúčastněným. Návrh zákona nemusí resp. ani nemůže hned na počátku řízení (t. zv. zákonodárná iniciativa) míti v š e c h n y ústavou vyžadované pojmové náležitosti ho to v e h o zákona, nýbrž jich p o s t u p n ě v jednotlivých stádiích procesu zákonodárného teprve nabývá, a každý činitel vystupující v pozdějším stadiu procesním může zkoumati, vykazuje-li návrh zákona náležitosti, jež měly býti vytvořeny v předcházejících stádiích procesních. Zákon pak měnící ústavní listinu musí patrně nejpozději před hlasováním v prvé sněmovně, která jej projednává, býti označen za ústavní (odst. 2. čl. I. uvozovacího zákona k ústavní listině), a poněvadž v pozdějším stadiu procesním účastní se také vláda jakožto činitel presidentu republiky potud koordinovaný, že president republiky bez jejího souhlasu nemůže vznésti veto proti zákonu, může také vláda zkoumati, zda sněmovnami přijatý návrh zákona měnícího ústavní listinu byl výslovně označen za návrh zákona ústavního. Vláda pak může stejně jako president republiky vyvoditi příslušné důsledky z případného negativního výsledku zkoumání, t. j. může odmítnouti účast v řízení zákonodárném, k níž jí ústava povolává, dokud nebude sněmovnami odstraněna vytýkaná závada.

Z uvedeného plyne, že v právním řádu, jenž by výslovně prohlášoval řádný průběh řízení za pojmovou náležitost zákona, nemělo by to žádného rozumného důvodu, přiznávatí presidentu republiky ve formě výslovného zavedení práva promulgačního možnost přezkoumávatí legislativní proces, neboť tato možnost příslušela by mu — jakož i ostatním činitelům v zákonodárství — již na základě povšechných úvah noetiky právní, tedy bez výslovného zavedení práva promulgačního. Není-li pak v našem ústavním právu řádný průběh řízení, jak již řečeno, v zásadě prohlášen za pojmovou náležitost zákona, měla by instituce promulgate v našem systému právním nesporně prakticky dalekosáhlý význam, ale pohříchu nelze ze žádného ustanovení ústavní listiny vyvoditi, že by president republiky byl oprávněn zkoumati vady zákonodárného procesu.

kací a k soudcovskému zkoumání zákonů (Praha 1926, stran 275), kdežto ostatní autoři, kteří uznávají instituci promulgace v právu našem, nikterak se nesnaží svoje stanovisko zdůvodniti. Vyvrácení v podstatných bodech dostalo se argumentaci Krejčího ve Weyrově již zmíněném pojednání Promulgace, které patří k nejpronikavějším analytickým studiím, jež právní nauka problému promulgace dosud věnovala.²⁾

Na Weyrovo pojednání reagoval Krejčí zmíněným již pojednáním O právní povaze podpisu presidenta republiky na zákonech, kde setrvává nejen na svém původním stanovisku, nýbrž v celku i na všech svých argumentech. Opětovně tu vytýká (str. 165) autorům ústavní listiny, že přejímajíce do ústavní listiny ustanovení, v nichž Krejčí spatřuje pozitivně-právní základ promulgace, řídili se cizím — francouzským — vzorem, ale tomuto dobře nerozuměli. Nechtěl bych jednostranně přísahati na všestrannou odbornou erudici autorů ústavních listin — té dosáhnouti jest při obrovském komplexu otázek v ústavních listinách zpravidla upravovaných sotva v mezích jednotlivci dostupné možnosti — a tudíž ani na legislativně-technickou dokonalost ústavních listin samých. Tyto po stránce legislativně-technické zpravidla nevyčníkají nad ostatní méně důležité zákony, ba stojí leckdy i pod nimi, i když se na vypracování ústavních listin zúčastnili vynikající odborníci právníci. Tuto nedokonalost ústavních listin vysvětlují také různé okolnosti, na něž autoři ústavních listin sami nemají žádného vlivu, zejména tu padá na váhu, že ústavní listiny měníce dosavadní základ státního řádu vznikají zpravidla v bouřlivých dobách revolučních, které legislativním pracím nedopřávají žádoucího klidu, bez něhož není možno všestranně promysletí dosah nově připravovaných zákonných ustanovení. Pod vlivem těchto nepříznivých okolností stáli i autoři československé ústavní listiny. Přes to jest však tato ústavní listina relativně dobrým zákonodárným dílem, které svým autorům není nikterak k necti. Dlužno tudíž již se zřetelem na tuto okolnost dobře vše uvážiti, dříve než se vystoupí na veřejnost s vytýkáním jednotlivých vad ústavní listiny. Pokusíme se tudíž v následující

²⁾ Nejnověji věnuje Weyr témuž thematu svoje pojednání Zum Begriff der Promulgation (Zeitschrift für öffentliches Recht sv. VI, str. 353 a násl.). Pokud se v dalším dovoláváme Weyra bez bližšího označení literární práce, míníme tím pojednání v českém jazyku psané.

úvaze zkoumati, zda výtku Krejčího nepřestřeluje a nezkresluje situace, o kterou jde, a to tím spíše, že objektivnost kritikova nedovoluje sice přeceňovati dokonalost legislativního díla, ale na druhé straně se musí brániti také podceňování cizího díla a vykonané práce.

Již v citované monografii (str. 213 a 214) uvádí Krejčí, že »ústavodárce československý, jak vyplývá z materiálů revolucního národního shromáždění, sotva si byl dobře vědom samostatné existence aktu, jímž určitý orgán zkoumá a ověřuje řádný vznik zákonů« a že »na druhé straně nelze imputovati ústavodárci, že by vědomě popíral rozdíl mezi aktem promulgačním a publikačním a chtěl dáti výraz tomuto přesvědčení v samé ústavní listině«. Na tuto výtku Weyr (l. c. str. 51 a 52) velmi případně poznamenává, že »nemůže býti věci praktického zákonodárce, aby ve svém díle uznával či neuznával *theorie* (francouzské, německé nebo jiné). Je dále lhostejno, zdali *znal* či *neznal* tyto *theorie*, poněvadž jedině rozhodné zde musí býti, co *skutečně stanovil*. *Nezná-li* na př. *theorie* promulgační, jak se vyvinula v písemnictví francouzském, německém a jiném, ale přes to výslovně stanoví, že hlava státu nebo jiný státní orgán jest povolán, aby svým podpisem *ověřoval* usnesení parlamentní v tom či onom směru, pak nesporně zavádí instituci promulgace v běžném slova smyslu. Jen na tom záleží a nikoliv na jeho theoretických znalostech či neznalostech.«

Na Weyrovy vývody reaguje opětně Krejčí a praví (cit. pojednání str. 165): »Obecně má Weyr pravdu, ale v našem případě, t. j. v právu československém, je situace poněkud jiná. Měl-li náš ústavodárce v mnohém směru — a to z důvodových zpráv k ústavní listině a z řady jejich ustanovení nesporně vyplývá — jako vzor právo francouzské, a přejal-li z tohoto práva *náležitosti* platného zákona, které v právu francouzském zakládají instituci promulgace, t. j. formulí osvědčující, že zákonodárný činitel se na zákoně usnesl, a podpis hlavy státu na zákoně, při tom však označil tuto formulí nikoliv jako formulí promulgační, nýbrž publikační, a je-li pad to z důvodové zprávy patrné, že ústavodárce výraz »promulgace« směšoval s výrazem »publikace«, pak vyplývá z toho, že ústavodárce sice určitou instituci (promulgaci) z práva francouzského přejal, ale nebyl si dobře vědom, že ji přejal, resp. co

přejal. Pak ovšem jest otázkou, zda v našem právu uvozovací formule a podpis mají býti zcela jinak chápány než v právu francouzském jen proto, že zákonodárce, řídě se cizím vzorem, tomuto dobře nerozuměl. Má nám býti při výkladu příslušných předpisů směrodatným takřka jednomyslný názor panující nauky právní, který obdobné nebo zcela shodné předpisy určitým způsobem vykládá, či má zde rozhodovati jedině okolnost, že praktický zákonodárce nebyl si vědom významu, který právověda určitým ustanovením přikládá?»

K r e j č í tu tvrdí, že naše ústavní listina převzala z práva francouzského instituci promulgate, a opírá svoje tvrzení o tuto argumentaci: ústavní listina stanoví náležitosti platného zákona, které v právu francouzském zakládají instituci promulgate; těmito náležitostmi míní K r e j č í formulí prohlašující, že zákonodárný činitel se na zákoně usnesl, a podpis hlavy státu na zákoně³⁾; velmi závažnou okolnost svědčící proti tvrzení o převzetí promulgate do našeho práva, že totiž ústavní listina — na rozdíl od francouzského práva — n e m l u v í o formulí promulgační, nýbrž výslovně mluví toliko o tom, že zákony se v y h l a š u j í určitou formulí, snaží se K r e j č í seslabiti tvrzením, že důvodová zpráva k ústavní listině výraz »promulgate« směšuje s výrazem »publikace«. Tím chce K r e j č í patrně naznačiti, že nelze v §u 49, odst. 2 ústavní listiny výraz »vyhlašují se« bráti zcela přesně ve vlastním jeho smyslu.

Tato argumentace není zcela správná, zejména pokud jde o tvrzení, že důvodová zpráva nerozlišuje mezi promulgací a publikací a že tudíž vůbec nepadá na váhu okolnost, označuje-li ústavní listina formulí promulgační za formulí publikační. Toto tvrzení zasluhuje, aby se mu věnovala bližší pozornost, a to tím spíše, že v pracích o problému promulgate pojednávajících nedostalo se mu dosud žádného kritického zhodnocení. Dovolává se důvodové zprávy má K r e j č í na zřeteli vládní důvodovou zprávu k §ům 47 a 48 ústavní listiny. Praví totiž v citovaném pojednání (str. 164): »Proč neužila naše ústava výrazu »pro-

³⁾ § 49 odst. 2 ústavní listiny praví: Zákony se vyhlašují touto větou: »Národní shromáždění republiky československé usneslo se na tomto zákoně«.

§ 51 odst. 1 věta 1. ústavní listiny pak praví: Zákon podpisuje prezident republiky, předseda vlády a ministr výkonem zákona pověřený.

mulgace«, a proč označuje formuli, která se ve francouzském právu označuje formule promulgační, jako formuli vyhlášovací? Myslím, že odpověď nečiní velkých potíží. Z vládní důvodové zprávy k ústavní listině jest patrnó (tisk 2421, str. 4), že autoři ústavní listiny nerozlišovali přesně mezi promulgací a publikací, jak pravověda obecně mezi oběma úkony rozlišuje, a že svedení etymologickou dvojznačností výrazu promulgace považovali oba výrazy za synonyma. Neboť praví se v citované důvodové zprávě výslovně: »Spolupůsobnost presidenta republiky má tu zpravidla povahu pouhého úkonu vyhlášovacího (promulgačního)«. To by znamenalo, že vyhlášovati zákon je tolik, jako promulgovati zákon a naopak. Pak není arciž divu, že mluví se v §u 49 o formuli vyhlášovací.«

Dlužno arciž přesně rozlišovati mezi publikací a promulgací, neboť jde o dvě zcela různá stadia zákonodárného procesu. Okolnost však, že důvodová zpráva pojem »úkonu vyhlášovacího« vysvětluje hlíže v závorce slovem »promulgační«, s a m a o s o b ě ještě nikterak neopravňuje k úsudku, že autoři ústavní listiny mezi obojím stadiem procesním vůbec nerozlišovali. Takový úsudek by se mohl učiniti jen za předpokladu, že »spolupůsobností presidenta republiky«, kterou tu důvodová zpráva označuje za pouhý úkon vyhlášovací (promulgační), míní se některá z obou institucí v úvahu přicházejících, buď promulgace nebo publikace, nikoliv však instituce jiná. Není-li tento předpoklad splněn, pak arciž nelze mluvíti o tom, že autoři ústavní listiny obě instituce směřovali. K r e j č í si však pohříchu vůbec neklade otázky, které stadium procesu zákonodárného důvodová zpráva, mluvíce o spolupůsobnosti presidenta republiky v tomto procesu, má na zřeteli, ačkoli tato otázka již při zcela běžném uvažování o smyslu citovaného místa důvodové zprávy se nám vnucuje. Klíče k řešení této otázky nám arciž nepodá místo důvodové zprávy, kterého se K r e j č í dovolává, nýbrž dlužno si povšimnouti širší souvislosti, z níž toto místo bylo vytrženo.

Tato širší souvislost nám pak skutečně dává žádoucí vysvětlení, neboť v důvodové zprávě se praví doslovně: »K §u 47 a 48. V republikách pokládá se zpravidla sbor zákonodárny za jediného tvůrce právního řádu t. j. jeho usnesení mají zpravidla moc zákonů, takže spolupůsobnost presidenta republiky jako šéfa moci výkonné nemá povahy sankce ve smyslu monarchie, na př. rakou-

ské.⁴⁾ Spolupůsobnost presidenta republiky má tu zpravidla povahu pouhého úkonu v y h l a š o v a c í h o (promulgačního). V podrobnostech otázka je řešena v jednotlivých republikách různým způsobem. Tak v Severoamerické Unii třeba bill předložiti, než se stane zákonem, presidentu republiky, tento jej buď schválí, nebo vrátí komoře, z níž vyšel. Komora protokoluje výtky prezidentovy a zkoumá bill znovu atd.«

Smysl důvodové zprávy, ačkoli její terminologie nevyniká tu právě velikou přesností, nemůže býti pochybný. Důvodová zpráva srovnává tu na jedné straně účast presidenta republiky, a na druhé straně účast panovníka konstituční monarchie při zdělávání obsahu zákona, a praví, že účast presidenta republiky nemá povahy sankce, která přísluší panovníku v konstituční monarchii. Při tom se účastí presidenta republiky míní právo omezeného (suspensivního) v e t a, které se v republikách hlavě státu zpravidla přiznává. Nasvědčuje tomu jednak okolnost, že tu jde o důvodovou zprávu k §ům 47 a 48 ústavní listiny, jež jednájí právě o v e t u⁵⁾ presidenta republiky, nikoli tedy o důvodovou zprávu k předpisům ústavní listiny vztahujícím se na publikaci (§ 49, odst. 1 a 3 a § 102) resp. nikoli o důvodovou zprávu k předpisům vztahujícím se domněle na promulgaci (§ 49, odst. 2 a § 51), jednak i okolnost, že příklad Severoamerické Unie, jehož se důvodová zpráva dovolává, má na zřeteli právě v e t o presidenta republiky. Zároveň srovnává důvodová zpráva presidenta republiky a panovníka konstituční monarchie z toho hlediska, zda presidenta republiky lze pro jeho účast na funkci zákonodárné považovati za zákonodárce, zda — jinými slovy — omezené veto presidenta republiky lze považovati za akt moci zákonodárné. Důvodová zpráva přijímá při tom za svoji basi starší nauku právní, která si neuvědomila, že i funkce zá-

⁴⁾ Ve své monografii (str. 256) cituje K r e j č í z důvodové zprávy nejen místo, kterého se dovolává ve zmíněném svém pojednání, nýbrž ještě také tuto větu. Ale i z této širší souvislosti zdá se mu vyplývati, že důvodová zpráva obě instituce směšuje.

⁵⁾ § 47 ústavní listiny praví: President republiky má právo vrátiti s připomínkami zákon usnesený Národním shromážděním do měsíce počítajíc ode dne, kdy usnesení Národního shromáždění bylo dodáno vládě. § 48 ústavní listiny upravuje pak řízení ve sněmovnách, kterému veto vaný zákon jest podroben.

konodárná spočívá v aplikaci právních norem, že je to proto svojí podstatou také funkce »výkonná«, a spatřovala tudíž z á s a d n í rozdíl mezi t. zv. mocí zákonodárnou a mocí výkonnou v užším smyslu (t. j. úřady soudními a správními). Za v ý h r a d n ě h o zákonodárce v republikách prohlašuje pak důvodová zpráva sbor-zákonodárný, protože omezené veto presidenta republiky nelze — zase dle starší nauky, s kterou se tu důvodová zpráva ztotožňuje — považovati za sankci, jež přísluší panovníku v konstituční monarchii⁶⁾. Omezené veto presidenta republiky není aktem moci zákonodárné, nýbrž něčím méně významným, t. j. pouhým aktem moci výkonné. Tuto myšlenku vyjadřuje poněkud nepřesně právě věta, již se K r e j č í dovolává, praví-li se v ní, že spolupůsobnost presidenta republiky má povahu pouhého úkonu vyhlášovacého (promulgačního). Vždyt starší nauka právní právě úkon publikační — stejně jako úkon promulgační — považuje za specifický akt moci v ý k o n n ě⁷⁾.

⁶⁾ Zpráva ústavního výboru k § 64 odst. 1 č. 5 ústavní listiny má dokonce za to, že vrácení zákona s připomínkami vpravdě ani v e t o není. (Srovnej k tomu názor Baxův uvedený v poznámce na str. 233. tohoto pojednání.) Praví totiž (str. 15): »Ústavní listina právem nemluví o vetu, které připomíná monarchii, kde vlastním zákonodárcem je panovník a sbor zákonodárný spíše sborem poradním.« Zpráva ústavního výboru stojí tu nevědomky pod vlivem politické ideologie, jež ve prospěch výsadního postavení panovníkova snažila se zkraslit skutečnou pozitivně-právní úpravu, dle níž v oboru zákonodárství jsou konstituční panovník a parlament sobě úplně koordinováni. (Srv. K e l s e n Základy obecné teorie státní str. 79).

Na druhé straně je s hlediska ryzí nauky právní, prosté všech příměsků politického myšlení, v demokratických republikách zákonodárcem nejen zákonodárný sbor, nýbrž právě pro svoje suspensivní veto i prezident republiky. Proti tomuto mínění nemůže býti důvodně uváděna okolnost, že suspensivní veto nezaručuje presidentu republiky tak silný vliv v zákonodárství jako absolutní veto konstitučního monarchy, neboť tato okolnost vystihuje jen kvantitativní, nikoli kvalitativní rozdíl posice presidenta republiky na jedné a konstitučního monarchy na druhé straně. Svojí podstatou se však suspensivní veto jednoho nikterak neliší od absolutního veta druhého orgánu.

⁷⁾ Na př. K r e j č í (cit. monografie str. 61), B a x a (pojednání Ústavní listina československé republiky a vliv cizích ústav ve Sborníku věd právních a státních roč. 1921 str. 33, jakož i monografie Parlament a parlamentarism sv. I, Praha 1924, str. 303 a 304).

Tak docházíme k závěru, že důvodová zpráva mluvíc o spolupůsobnosti presidenta republiky, která má povahu pouhého »úkonu vyhlášovacieho (promulgačního)«, má pod touto spolupůsobností na zřeteli veto presidenta republiky, nikoliv však publikaci resp. promulgaci. ✓

Dlužno ještě přihlédnouti k jiným autorům, pokud lze zjistiti, jaký smysl dávají citovanému místu důvodové zprávy. Touto se ještě zabývá v první řadě — rovněž stoupenec promulgační — Baxa, jenž ve svém již zmíněném pojednání (str. 32) klade si otázku: »Jakou právní povahu má podpis presidenta republiky na zákoně podle ústavní listiny naší republiky? Vládní zpráva důvodová — zpráva ústavního výboru o tom mlčí — praví, že v republikách se zpravidla sbor zákonodárný pokládá za »jediného tvůrce právního řádu, t. j. jeho usnesení mají zpravidla moc zákonů.« — »Spolupůsobnost presidenta republiky má tu zpravidla povahu pouhého úkonu vyhlášovacieho (promulgačního).« Podle doslovného znění ústavy prezident jen podepisuje usnesené zákony a na zákonech se usnáší jen Nár. shromáždění, nikoliv také prezident. Jest tedy podepisování zákonů aktem moci zákonodárné, či výkonné?«

Baxa tu vztahuje důvodovou zprávu nesprávně na podepsání zákona presidentem republiky. Mezi vetem, které důvodová zpráva má v pravdě na zřeteli, a podpisem zákona mohly by sice pozůstávati právní vztahy potud, že nepoužití práva veta se projeví podepsáním zákona a použitím veta presidentem republiky se naopak projeví v odepření podpisu zákona⁸⁾. Ale ani tyto právní

⁸⁾ Takové právní vztahy mezi vetem (vzdáním se veta) a odepřením (udělením) podpisu zákona většina autorů (na př. Baxa, Krejčí, Laštovka, Peška, Weyr) připouští bez jakéhokoli pozitivně-právního podkladu, ačkoli jen pozitivně-právní předpis výslovně stanoví, že hlava státu projevuje svůj souhlas (nesouhlas) se zákonem ve formě podepsání (nepodepsání) zákona, může takové vztahy založiti. Poněvadž takový pozitivně-právní předpis se v ústavní listině nevyskytuje, nelze takové vztahy mezi vetem a podpisem pro naše právo hájiti. Jen při zemských zákonech usnesených sněmem karpatoruským se podpis zákona prohlašuje za formu, ve které se projevuje souhlas presidenta republiky se zákonem (§ 3 odst. 4 úst. listiny). Autoři, kteří přes nedostatek pozitivně-právního podkladu spatřují i při zákonech státních v podepsání zákona vzdání se veta,

vztahy nemohly by nikterak opodstatniti názor, dle něhož by veto a podpis zákona tvořily různé stránky jedné a téže instituce. Nehledíc ani k tomu, že okruh zákonů, při nichž přísluší presidentu republiky právo veta, se nekryje s okruhem zákonů, které president republiky jest povinen podepisovati (srv. pozn. na str. 232 tohoto pojednání), považuje ústavní listina podpis zákona a veto za dvě právnicky zcela samostatné funkce presidenta republiky. Nasvědčuje tomu již okolnost, že odpovědnost za podpis presidenta republiky na zákoně nesou jen jednotliví členové vlády v §u 51 úst. listiny uvedení, kdežto za použití veta nese odpovědnost celá vláda (srv. § 81, písm. a) úst. listiny). Není-li pak veto a odepření podpisu presidenta republiky na zákoně resp. vzdání

musí odchylkou od svojí these nicméně připustiti, že tento význam nepřísluší podpisu zákona v případech, kde veto presidenta republiky nepozůstává, a tak tito autoři nedovedou podpisu zákona přiznati význam jednotný, což jest nejzávažnější námitkou proti jejímu nauce.

Okruh zákonů, při nichž nepřísluší presidentu veto, ačkoli je podepisuje, může dle faktických poměrů býti značný a jest dokonce dána právní možnost, aby do tohoto okruhu byly zahrnuty všechny zákony státní. Dlužno uvážiti, že ústavní listina jednak připouští, aby president republiky každý zákon podepsal v době, kdy mu již právo veta nepřísluší (v osmi všedních dnech po uplynutí jedno-měsíční lhůty pro veto stanovené § 49 odst. 3 úst. listiny), jednak ukládá presidentu za povinnost podepsati i takové zákony, proti nimž mu veto nikdy nepřísluší (zákony vzešlé z hlasování lidu, zákony usnesené jedinou sněmovnou proti vůli sněmovny druhé, jakož i zákony, na nichž Národní shromáždění přes presidentovo veto se opětovně usneslo). V takových případech zajisté nelze mluvit o tom, že podepsání zákona presidentem republiky znamená vzdání se veta, a tak autoři, kteří s oblibou snaží se pro každou instituci zachrániti nějaký více než formální »význam«, musí v těchto případech připustiti, že podpis presidenta republiky jest skutečně jen pouhou formalitou.

Dlužno tudíž míti za to, jednak že president republiky může podepsati zákon, třebaže má v úmyslu jej vetovati, jednak že podepsáním zákona president republiky veto se nevzdává, a že nevyhlášený zákon, i když jej již podepsal, může stále ještě vetovati, pokud běží měsíční lhůta pro výkon veta stanovená. Na této právní zásadě nemění ničeho ani okolnost, že v praxi bude účelno, aby president zákona nepodepsal aneb, aby alespoň podepsaný již zákon nepředával ke spolupodpisu příslušným státním funkcionářům dříve, dokud se nerozhodne, že práva veta nepoužije.

se veta a udělení podpisu jedna a táž instituce — a také Baxa považuje veto a podpis presidenta republiky za dvě různé funkce⁹⁾ — nelze citované místo důvodové zprávy vztahovati na podepisování zákonů.

Jak již řečeno, pozůstává dle Krejčího forma úkonu promulgačního v našem právu ze dvou náležitostí: jest to přičinění promulgační formule a podpisu presidenta republiky na originál zákonné listiny. Vztahuje-li pak Krejčí důvodovou zprávu na promulgaci, aniž by při tom pojem promulgace omezoval na jedinou ze zmíněných dvou formálních náležitostí, má patrně na zřeteli obě formální náležitosti promulgace, kdežto Baxa vztahuje, jak právě řečeno, důvodovou zprávu jen na podepisování zákonů. Odchyluje se tudíž Baxa od Krejčího v interpretaci důvodové zprávy. Tato odchylka jest však jen zdánlivá, neboť Baxa nikde nedovozuje, že by naše ústava zaváděla zvláštní promulgační formuli — ani v této podstatné otázce není tedy jednotnosti mezi oběma hlavními stoupenci promulgace — nýbrž

formule

⁹⁾ Baxa (cit. pojednání str. 31) mluví o tom, že obojí toto právo souvisí úzce spolu. V jiné souvislosti (tamže str. 33) však dovozuje, že president republiky svým podpisem »promulguje zákon, při čemž jest mu ústavou vyhrazeno právo, má-li nějaké pochybnosti at již z obsahu zákona, at jiného druhu (proloženo ode mne) dáti zákon Národním shromážděním znovu projednati. Podpis presidentův není tedy sankce v technickém smyslu, nýbrž promulgace ve smyslu francouzské theorie a vrácení zákona k opětovnému projednání není veto ve vlastním smyslu, poněvadž veto jest jen rub sankce, nýbrž jakési quasi veto, pro které všeobecně se užívá, ač nepřesně, výrazu »veto odkládací«. Poněvadž pochybnostmi »jiného druhu« se tu patrně míní pochybnosti vztahující se na regularitu řízení zákonodárného, zdá se, že Baxa případ, kde zkoumání regularity (řádnoti) řízení má výsledek negativní, zahrnuje do práva veta, a právo promulgace omezuje jen na případ, kde zkoumání procesní regularity vedlo k výsledku pozitivnímu, t. j. kde proces byl shledán bezvadným. Pak by se ovšem Baxova nauka podstatně lišila od běžné nauky promulgační, která oba případy bez rozdílu, zda zkoumání vedlo k výsledku pozitivnímu či negativnímu, zahrnuje pod pojem promulgace, a tudíž by — s hlediska běžné nauky — nebylo možno tvrditi, že Baxa rozlišuje přesně mezi promulgací a vetem. Poněvadž Krejčí vrácení zákona pro vady řízení zákonodárného nezahrnuje pod pojem veta (srv. poznámku na str. 221 tohoto pojednání), není ani v tomto podstatném bodu shody mezi oběma hlavními stoupenci promulgace.

spatřuje (srv. poznámku na str. 233 tohoto pojednání) formu promulgace jen v jedné náležitosti a sice v podepsání zákona, takže stanovisko Baxovo lze formulovati tak, že i dle Baxy citované místo důvodové zprávy má na zřeteli instituci promulgace, ačkoli Baxa výslovně mluví jen o podepisování zákonů.

Ježto Baxa i Krejčí vztahují souhlasně důvodovou zprávu na promulgaci, zdálo by se, že mezi oběma autory není žádný podstatný rozdíl ve způsobu, jak pojmají smysl důvodové zprávy. Rozdíl mezi nimi vyplyne teprve tehdy, uvážíme-li, že Baxa má ke správnému pojmání smyslu důvodové zprávy přece jen blíže než Krejčí, neboť uvádí důvodovou zprávu, jak z citovaného místa jeho pojednání zřejmo, v souvislost s otázkou, je-li podepisování zákonů aktem moci zákonodárné, či jen výkonné. Důvodová zpráva pak, jak již řečeno, má skutečně na zřeteli otázku, je-li účast presidenta republiky v procesu zákonodárném takové povahy, že by ji bylo nutno považovati za akt moci zákonodárné. Rozdíl je při tom pouze ten, že důvodová zpráva pod aktem, jehož povaha je předmětem její úvahy, představuje si veto presidenta republiky a nikoli, jak Baxa se domnívá, podepisování zákonů. Rozdíl ten je však se slabší okolností, že dle Baxy (Parlament a parlamentarism, str. 304) pozůstává alternativní vztah mezi vetem a podepsáním zákona, takže při vznesení veta proti zákonu dlužno podpis zákona odepřít (srv. pozn. na str. 231 tohoto pojednání). Se zřetelem k tomu dlužno Baxovo stanovisko k důvodové zprávě interpretovati tak, že spolupůsobností presidenta republiky, o které důvodová zpráva mluví, nelze rozuměti vždy jen podepsání zákona, nýbrž buď podepsání zákona nebo jeho vetování. Sluší tudíž důsledně i dle Baxy důvodovou zprávu vztahovati na odkládací veto presidenta republiky, třebaže Baxa sám ji vztahuje bezprostředně pouze na podepsání zákona.

Baxa vystihuje však situaci, kterou důvodová zpráva má na zřeteli, ještě v jiném směru správněji než Krejčí. Klade si totiž v navázání na důvodovou zprávu otázku, zdali president republiky neodmítne zákonům, a dochází k závěru, že podpis presidenta není sankce v technickém smyslu, nýbrž promulgace ve smyslu francouzské theorie (cit. pojednání str. 33). Důvodová zpráva pak, jak již řečeno, skutečně klade spolupůsobnost presidenta republiky v řízení zákonodárném proti monarchově

sankci, nelze z ní však dovoditi, že by si pod takovou spolupříčinností představovala alternativně buď veto nebo podepsání zákona.

Také Peška¹⁰⁾ nesprávně interpretuje důvodovou zprávu, neboť praví, že se v ní podpis presidentův definuje jako »úkon vyhlášovací (promulgační)«. Jeho interpretace se tudíž v tomto směru kryje s interpretací Baxovou. Kdežto však Baxa nevyvozuje žádných důsledků z okolnosti, že důvodová zpráva mluvíc o »úkonu vyhlášovacím« připojuje v závorce ještě slovo »promulgační« — tím se liší od Krejčího, jenž z této okolnosti naopak vyvozuje dalekosáhlé důsledky — Peška naopak na tuto okolnost reaguje, a přezíraje, že důvodová zpráva pouze překládá cizí výraz promulgace, chápe důvodovou zprávu tak, že se v ní podpisu presidenta přiznává dvojí právní význam. Bylo by prý vhodnější rozeznávati v presidentově podpisu dvojí úkon — ověření formálně regulérního vzniku zákona t. j. osvědčení legality legislativního řízení a pravosti zákonného textu¹¹⁾, a zároveň rozkaz ministru vnitra k uveřejnění zákona — tedy úkon promulgační a zároveň také úkon vyhlášovací. V rozkazu daném ministru vnitra nespátřuje však Peška vyhlášení v technickém slova smyslu, neboť praví, že redakce Sbírky zákonů a nařízení, která jest určena k veřejnému vyhlášení nově vydávaných právních ustanovení, přísluší ministru vnitra, a že tato funkce ministra vnitra jest spíše vyhlášením v technickém slova smyslu. Peška tedy rozlišuje mezi vyhlášením v technickém a netechnickém slova smyslu, vyhlášení v technickém slova smyslu přísluší ministru vnitra, kdežto vyhlášení v netechnickém

¹⁰⁾ Recenze Krejčího monografie v Právniku roč. 1927 str. 62.

¹¹⁾ Peška spatřuje v podpisu presidentově ověření regularity zákonodárného řízení, a přisuzuje odepření podpisu dokonce různý význam dle toho, je-li důvodem odepření nesouhlas se zákonem (§y 47 a 48 úst. listiny) či jen porušení formy vzniku zákona. Z toho sluší usuzovati, že dle Pešky president republiky může zákon vrátiti, jestliže zjistil vady v řízení zákonodárném. Peška však nikde nepraví, přísluší-li presidentu republiky právní možnost zkoumati vady řízení či jen možnost faktická — takovou faktickou možnost zkoumání má na zřeteli, jak již řečeno, Weyr — a nelze tudíž zjistiti, zda Peška uznává v našem právu instituci promulgace či nikoliv. Tato mezera jeho recenze jest pouhým důsledkem okolnosti, že recenze — stejně jako recensovaný spis sám — si neuvědomila, v čem záleží podstata promulgace.

slova smyslu přísluší presidentu republiky a provádí se ve formě podpisu na zákoně, pokud tomuto podpisu přísluší význam rozkazu daného ministru vnitra, aby zákon vyhlásil. Celá nauka o rozkazu ku vyhlášení zákona (vyhlášení v netechnickém slova smyslu) postrádá však pozitivně-právního základu a ocitá se tudíž na poli práva přirozeného. Naše ústava pak nejen presidenta republiky nikde nezmocňuje k udělení rozkazu na vyhlášení zákona, nýbrž naopak povinnost ministra vnitra vyhlásiti zákon presidentem republiky podepsaný plyne přímo ze zákona, jímž se upravuje vyhlásování zákonů a nařízení (§ 5 zákona ze dne 13. března 1919, č. 139 Sb. z. a n.), takže rozkazu presidenta republiky není vůbec třeba. Také starší nauka právní rozeznává kromě vyhlášení t. j. otisknutí zákona v určené tomu sbírce ještě zvláštní rozkaz k vyhlášení zákona¹²⁾, a Peškova nauka o vyhlášení v netechnickém slova smyslu byla patrně inspirována starší naukou právní, jakož i okolností, že Peška neporozuměv důvodové zprávě dal se mýlití tím, že důvodová zpráva mluví o dvojitým různém úkonu, o úkonu vyhlášovacím a promulgačním. Z podaného již rozboru důvodové zprávy však nepochybně vyplývá, že tato různost jest jen zdánlivá, že důvodová zpráva má ve skutečnosti na zřeteli úkon jediný (presidentovo veto), že však tento úkon označuje dvojitým pojmenováním.

¹²⁾ Tak v německé nauce na př. Giese (Die Reichsverfassung komentár vyd. 6, str. 211) a Triepel (pojednání Der Weg der Gesetzgebung nach der neuen Reichsverfassung v Archiv des öffentlichen Rechts sv. 39, str. 539), u nás kromě Pešky Baxa (cit. monografie str. 190), jakož i Laštovka (Právní obzor roč. 1926, str. 619), který praví, že ústavní listina sice neříká, kdo nařizuje zákon vyhlásiti, nepochybuje však o tom, že v presidentově podpisu dlužno spatřovati prohlášení, že dle ústavy není námitek proti vyhlášení zákona.

Starší nauka právní považuje pak rozkaz na vyhlášení zákona za součást úkonu promulgačního. V tomto směru není aicť jednotna, takže na př. Carré de Malberg vyslovuje se v právu francouzském proti mínění, jež v promulgaci vidí rozkaz k publikaci zákona (Contribution à la Théorie générale de l'État sv. I., str. 443). U nás Baxa zastává na jedné straně názor, že rozkaz na vyhlášení zákona je součástí úkonu promulgačního, na druhé straně má však nedůsledně za to, že tohoto rozkazu neudílí president republiky, ačkoli mu dle Baxy přísluší promulgace zákonů, nýbrž že jej udílí ministr vnitra (cit. monografie str. 188 a 190).

Řekli jsme, že vládní důvodová zpráva omezené veto presidenta republiky nesprávně označuje za úkon vyhlášovací (promulgační). Důvodem nesprávného označení mohlo by tu býti především pouhé přepsání nebo tisková chyba. Abstrahujeme-li však od této — ostatně nepravděpodobné — možnosti, dlužno pro okolnost, že autoři ústavní listiny dali vetu nesprávné označení, hledati jiné vysvětlení. Naprosto věrohodné a správné vysvětlení mohli bychom dostati pouze od samých autorů důvodové zprávy. Poněvadž však tito ani v důvodové zprávě ani na jiném místě nám takového vysvětlení nepodávají, musí vnitřní intuice kritička sama hledati vnější opěrné body pro nějaké vysvětlení, kterému arcif pak nemůže příslušetí raz absolutní jistoty a správnosti, nýbrž jen charakter pravděpodobnosti. Takové opěrné body v důvodové zprávě skutečně nacházíme. V tom směru dlužno uvéstí, že autorům ústavní listiny byla při úpravě práva veta vzorem ústava francouzská. Vyplývá to ze srovnání §u 47 ústavní listiny a čl. 7 francouzského ústavního zákona ze 16. července 1875, v němž se praví: »Le Président de la République promulgue les lois dans le mois qui suit la transmission au Gouvernement de la loi définitivement adoptée... Dans le délai fixé pour la promulgation, le Président de la République peut, par un message motivé, demander aux deux Chambres une nouvelle délibération qui ne peut être refusée«. Toto ustanovení se liší od §u 47 ústavní listiny pouze tím, že kromě veta vztahuje se společně též na promulgaci, a že dokonce lhůtu pro výkon veta určuje poukazem na stejně dlouhou lhůtu stanovenou pro promulgaci. A tyto okolnosti zdají se vysvětlovati, proč důvodová zpráva označuje veto jako úkon promulgační, a to tím spíše, že autorům ústavní listiny byl citovaný čl. 7 francouzského ústavního zákona, pokud upravuje lhůtu pro výkon veta, zřejmě znám, neboť jeho obsah reprodukuje právě důvodová zpráva k §ům 47 a 48 úst. listiny pravíc, že ve Francii může president republiky ve lhůtě stanovené ku promulgaci zákona žádati odůvodněným poselstvím sněmovny za nové rozhodnutí, jehož mu nemohou odepřítí.

Pravděpodobnost tohoto vysvětlení jest pak sesilována ještě jinou okolností. Vládní důvodová zpráva kromě jiných francouzských autorů se zhusta dovolává též Esmeina a jak se zdá, čerpali z něho autoři ústavní listiny také při sestavování důvodové zprávy

47

k Šum 47 a 48 úst. listiny. Esmein pojednává pak o vetu a promulgaci (Éléments de droit constitutionnel, vyd. 7, sv. 2, str. 66 a násl.) v jediném odstavci věnovaném právům presidenta republiky, jež mu přísluší při provádění zákonů, a zahajuje tento odstavec thesí, že tato práva jsou počtem dvě: promulgace zákonů a moc nařizovací. Tato okolnost zřejmě svádí k mylnému názoru, že Esmein zahrnuje veto presidentovo pod pojem promulgace, a jestliže autoři důvodové zprávy z Esmeina i v tomto případě skutečně čerpali, jest velmi pravděpodobné, že zmíněnou okolností se dali mýlit.

Jestliže takovým způsobem vysvětlujeme nesprávné označení veta, pak je zřejmo, že důvodová zpráva, třebaže mluví o úkonu »vyhlášovacím (promulgačním)«, chtěla označiti veto za promulgační úkon v technickém slova smyslu. Klade tudíž důvodová zpráva důraz na výraz »úkon promulgační«, třebaže o tomto úkonu mluví jen v závorce. Tuto poslední okolnost nelze vysvětliti jinak, leč tím, že důvodová zpráva zamýšlela cizí výraz »promulgace« zčeštití a označiti presidentovo veto v první řadě tímto českým výrazem. Provedla-li to tím způsobem, že klade rovnítko mezi promulgací a vyhlášením, nelze proti tomu nic namítati, neboť výraz »promulgace« dle etymologického svého obsahu znamená tolik jako vyhlášení. Proč se důvodová zpráva nespokojila jen tímto českým výrazem, nýbrž připojila v závorce také výraz cizí, má svůj původ patrně v tom, že důvodová zpráva zčešťujíc výraz promulgace na výraz vyhlášení byla si vědoma toho, že stejným slovem nutno zčeštití i výraz »publikace«, který v právu francouzském označuje instituci od promulgace odchylnou, a že by tudíž charakterisování veta presidentova jen jako úkonu vyhlášovacím mohlo vyvolati pochybnosti, je-li takovou charakteristikou skutečně naznačeno, že veto má povahu úkonu promulgačního, jak to autoři důvodové zprávy měli na zřeteli.

Nyní, když jsme zjistili skutečný smysl důvodové zprávy, můžeme konečně přistoupiti k tomu, do jaké míry jsou oprávněny jednotlivé výtky, jimiž Krejčí našeho ústavodárce častuje. Tak v první řadě, jak již řečeno, je tu výtka, že ústavodárce směšuje v důvodové zprávě výraz promulgace s výrazem publikace. Proti tomu dlužno jakožto nespornou skutečnost uvésti, že citované místo důvodové zprávy nemluví nikde o publikaci, nýbrž zná jen úkon vyhlášovacím. Český výraz vyhlášení odpovídá

sice cizímu výrazu publikace, ale tato okolnost sama o sobě nikterak neopravňuje ku tvrzení, že pod úkonem vyhlášovacím má důvodová zpráva na zřeteli publikaci v technickém slova smyslu, t. j. otištění zákona v určené k tomu úřední sbírce. V pochybnosti, zda důvodová zpráva má na zřeteli skutečně publikaci v technickém slova smyslu, výraz »úkon vyhlášovací« sám o sobě — a jen tímto výrazem Krejčí se patrně dal svést k předpokladu, že důvodová zpráva má na zřeteli publikaci v technickém slova smyslu — neříká nám tudíž ničeho, neboť jde při tomto výrazu jen o název, tedy o ryze formální element, který sám o sobě nám nevysvětluje obsahu, podstaty pojmu jím označeného, nevypovídá tedy ničeho o tom, na co autoři ústavní listiny, mluvíce o úkonu vyhlášovacím, skutečně myslili. Tvrzení, že úkonem vyhlášovacím rozumí důvodová zpráva publikaci, dlužno tudíž teprve dokázati, a důkaz dlužno čerpati sice z důvodové zprávy, ale odjinud než z výrazu »úkon vyhlášovací«. V tom směru dlužno pak uvést, že důvodová zpráva pro takový důkaz neskýtá žádného sebe menšího podkladu, nýbrž naopak, jak již řečeno, pod úkonem vyhlášovacím má na zřeteli veto presidenta republiky. Krejčího předpoklad, že důvodová zpráva pod úkonem vyhlášovacím rozumí publikaci v technickém slova smyslu, není tudíž správný.

Jen interpretace, která zůstává lpěti na povrchu slov a nesaží se proniknouti do podstaty pojmů jimi vyjádřených, může si položit otázku, zda důvodová zpráva mluvíc o úkonu vyhlášovacím (promulgačním) nesměšuje výrazu promulgace s výrazem publikace. Na takové ryze slovní interpretaci ulpěl i Krejčí. I když však s Krejčím předpokládáme, že slovní interpretace důvodové zprávy je tu na místě, dlužno si nicméně položit otázku, zda je vůbec možno dospěti k závěru, že důvodová zpráva směšuje oba výrazy. A skutečně ani v případě, že nebudeme hleděti k tomu, co autoři důvodové zprávy pod úkonem vyhlášovacím (promulgačním) měli skutečně na zřeteli, nebudeme možno tvrditi, že důvodová zpráva oba výrazy směšuje. Okolnost, že důvodová zpráva k výrazu »úkon vyhlášovací« v závorce připojuje slovo »promulgační«, nasvědčuje totiž něčemu zcela jinému než směšování výrazu promulgace s výrazem vyhlášení. Důvodová zpráva chce tímto způsobem zřejmě naznačiti jen to, že

cizímu výrazu promulgace odpovídá český výraz vyhlášení. Neuniká to ani Krejčímu, neboť praví (cit. monografie str. 256), že z vládní důvodové zprávy k ústavní listině vyplývá, že autoři ústavní listiny považovali název promulgace za synonymum názvu publikace — toto tvrzení Krejčího, jak již řečeno, neodpovídá skutečnosti potud, že autoři ústavní listiny nepovažovali názvu promulgace za synonymum názvu publikace, nýbrž za synonymum názvu vyhlášení — a dále, že důvodová zpráva ve slově »promulgace« vidí jen cizí výraz pro »vyhlášení«. Ale z tohoto poznatku, který správně vystihuje skutečnou situaci, o kterou v důvodové zprávě jde, nelze vyvozovati důsledek, že důvodová zpráva oba výrazy směšuje. V pojmu »směšování« dvou výrazů jest obsažen moment nesprávnosti naznačující, že oba výrazy byly nesprávně uvedeny ve vzájemnou souvislost, kdežto v pojmu »přeložení« cizího výrazu do řeči jiné takový moment nesprávnosti neleží, ačkoli arcí i překlad může býti nesprávný. Tvrzení, že důvodová zpráva směšuje výraz promulgace s výrazem vyhlášení na jedné straně a na druhé straně tvrzení, že důvodová zpráva výraz promulgace překládá výrazem vyhlášení, se tudíž obsahově nekryjí, nýbrž jsou to naopak dvě zcela různá tvrzení, která se vzájemně vylučují. Buď lze z citovaného místa důvodové zprávy vyvoditi, že důvodová zpráva oba výrazy směšuje, a pak nelze tvrditi, že důvodová zpráva jeden výraz překládá druhým, anebo lze z něho vyvoditi, že důvodová zpráva výraz promulgace překládá výrazem vyhlášení, ale pak nelze zároveň tvrditi, že důvodová zpráva oba výrazy směšuje. Právě obsahovou různost obou zmíněných tvrzení Krejčí si vůbec neuvědomil. Vyplývá to zejména z jeho názoru (cit. monografie str. 256), že »z některých ustanovení ústavní listiny a také z vládní důvodové zprávy k ní vyplývá, že autoři ústavní listiny obě instituce směšovali, považující zejména název promulgace za synonymum názvu publikace«. V tomto názoru je jasně vyjádřen základní omyl, jenž Krejčímu umožnil dovolati se důvodové zprávy pro svůj náhled, že ústavní listina převzala z cizího práva instituci promulgace.

Nyní je již zřejmo, k jakým pochybnostem důvodová zpráva mluvíc o úkonu vyhlášovacím (promulgačním) může zavdati podnět. Nejsou to pochybnosti, zda se tu nesměšuje promulgace s vyhlášením, nýbrž jen pochybnosti, zda výraz promulgace je

správně přeložen. V tom směru dlužno tu uvést, že dle svého etymologického obsahu promulgace — jak sám Krejčí připouští¹³⁾ — znamená právě vyhlášení, a nelze tudíž důvodově zprávě nesprávnost překladu vytýkati.

Český výraz vyhlášení odpovídá však nejen výrazu promulgace, nýbrž i — rovněž cizímu — výrazu publikace. Kdyby pak důvodová zpráva zamýšlejíc charakterisovati veto presidenta republiky byla mluvila jen o úkonu vyhlášovacím a nikoli zároveň o úkonu promulgačním, byly by — jak již řečeno — vznikly pochybnosti, jaké pojmenování veta má důvodová zpráva na zřeteli, zda pojmenování »úkon publikační« či pojmenování »úkon promulgační«. A byla to patrně snaha vyloučiti takové pochybnosti, která vedla autory ústavní listiny k tomu, že stylisovali důvodovou zprávu tak, aby kromě o úkonu vyhlášovacím mluvila v závorce ještě o úkonu promulgačním. Nasvědčuje tudíž citované místo důvodové zprávy tomu, že autorům ústavní listiny bylo známo, že v právu francouzském — toto právo má důvodová zpráva, jak již řečeno, pravděpodobně na zřeteli — sluší promulgaci rozlišovati od publikace. Dlužno to zdůrazniti proti Krejčímu, jemuž nesprávná interpretace důvodové zprávy umožňuje dovoditi, že autoři ústavní listiny právě naopak nerozlišovali přesně mezi promulgací a publikací.

Z dosavadního je zřejmo, jednak že důvodová zpráva rozlišuje mezi promulgací a publikací, jednak však že omezené veto presidenta republiky označuje za úkon promulgační. Není tudíž se zřetelem na tuto poslední okolnost nutno výtku Krejčího, že důvodová zpráva směšuje promulgaci s publikací, nahraditi výtku jinou, že totiž důvodová zpráva směšuje instituci veta s institucí promulgace? V tom směru dlužno uvést, že každá pozitivně-právní instituce vykazuje pojmové náležitosti jednak obsahové, jednak formální. Obsahové náležitosti jsou pro každou instituci potud podstatné, že bez nich by nešlo o instituci toho druhu, kdežto formální náležitosti jsou potud významu podřadného, že mohou po případě býti pro více institucí stejné, a že pozitivní právo musí při každé instituci nezbytně stanoviti jen její obsahové ná-

¹³⁾ Krejčí nepovažuje však promulgace za pojem etymologicky jednoznačný (cit. pojednání str. 160).

ležitosti, kdežto formální náležitosti mohou pozitivně-právní úpravy vůbec postrádati, v kterémžto případě je pak příslušnému orgánu ponechána volba formy. K formálním náležitostem každé instituce sluší pak počítati i název její.

Při omezeném vetu jest obsahovou náležitostí vrácení zákona zákonodárným sborům k opětnému projednání z důvodu nesouhlasu s jeho obsahem, kdežto pro promulgaci jest podstatné, možno-li vrátiti zákon zákonodárnému sboru z důvodu zjištěné vadnosti řízení. Bez těchto náležitostí nebylo by možno mluviti o vetu resp. promulgaci. Stanoví-li tudíž právní řád určitého státu tyto obsahové náležitosti, pak dlužno tvrditi, že v tomto státě jsou obě instituce zavedeny, při čemž je úplně lhostejno, zdali právní řád dotyčného státu dává každé instituci její obvyklý název (veto, promulgace) nebo název jiný nebo dokonce pro ni žádného zvláštního názvu nestanoví (tak je to u nás, pokud jde o veto). Rovněž je v takovém případě lhostejno, stanoví-li právní řád formu, ve které oprávnění nebo povinnost ležící v podstatném obsahu instituce se na venek uplatňuje. Zejména je lhostejno, zdali právní řád stanoví formu prohlášení, že řízení bylo shledáno bezvadným, resp. formu prohlášení, že řízení bylo shledáno vadným. Ve státech, pro které se promulgace hájivá, zpravidla upravuje právní řád výslovně jen formu prohlášení o bezvadnosti řízení — za takovou formu se zpravidla prohlašuje podepsání zákona — neupravuje však formu prohlášení o vadnosti řízení, ačkoli odmítnutí podpisu zákona jsouc negativní nečinností nemůže samo o sobě býti formou takového prohlášení, které vyžaduje provedení určité pozitivní činnosti, a ačkoli je zřejmo, že pro činitele prohlášením o vadnosti řízení tangované (t. j. zákonodárné sbory) mělo by praktický význam jen stanovení formy, ve které dlužno prohlásiti, že řízení bylo shledáno vadným, kdežto stanovení formy pro prohlášení o bezvadnosti řízení pro tyto činitele vůbec žádného významu nemá: stanovení formy, ve které dlužno prohlásiti, že řízení bylo shledáno bezvadným, má praktický význam jen pro činitele, jimž přísluší účast v zákonodárném řízení po promulgaci následujícím (publikace), pokud se týče pro povinnostní subjekty, na něž se zákon vztahuje, jestliže výrok o bezvadnosti řízení (t. zv. promulgační formule) jest pojat jako formální náležitost do vyhlášeného textu zákona. Nestanoví-li na druhé straně právní

řád určitého státu podstatné (obsahové) náležitosti promulgace (nebo veta), pak arcif nelze pro tento stát instituci promulgace hájiti, i když snad — jako je tomu na př. u nás — právní řád dotyčného státu zavádí úkony, které v jiných státech považují se za formální náležitosti promulgace. Žádná formální náležitost není taková, že by dle své podstaty musila býti spjata jen s jedinou institucí. Tak v případě, že by československá ústava byla zavedla promulgaci, byl by býval podpis presidenta republiky na aktu, kterým se zákon vrací Národnímu shromáždění, nezbytnou formální náležitostí takového aktu, ať by se již zákon byl vracel z důvodu výkonu veta či promulgace. Obě tyto instituce by tu měly stejnou formální náležitost; případný rozdíl mohl by tu spočívat jen v různém počtu členů vlády přejímajících svým spolupodpisem odpovědnost za výkon veta resp. promulgace. Z ostatních obvyklých formálních náležitostí promulgace ani prohlášení, dle něhož se na zákoně usnesl zákonodárny sbor ústavou k tomu povolany, není takové povahy, že by mohlo míti jen význam formule promulgacní.¹⁴⁾ Ta-

¹⁴⁾ Krejčí vychází zřejmě z opačného mínění, dostává se tím však do konfliktu s běžnou naukou promulgační, ačkoli jinak na této nauce staví. Tak v německé nauce, ačkoli jinak uznává promulgaci (Ausfertigung), uvozovací věta zákonů (Der Reichstag hat das folgende Gesetz beschlossen, das mit Zustimmung des Reichsrats hiermit verkündet wird) označuje se za formuli vyhlásovací (Verkündungsformel). Srv. Anschütz Die Verfassung des Deutschen Reichs komentář vyd. III. a IV. str. 219, Giese l. c. str. 211, Triepell. c. str. 510. To znamená, že německá theorie má správně za to, že uvozovací formule zákonů není dle své logické podstaty součástí úkonu promulgačního. Takovou součástí mohla by se státi jen na základě výslovného pozitivně-právního předpisu ústavy, jenž by stanovil, že uvozovací formulí se zákony promulgují.

Správný theoretický názor, že totiž uvozovací formule zákonů jsou jen významu formálního nemá s podstatou promulgace ničeho společného, ostatně nesměle proniká i v Krejčího tvrzení (cit. monografie str. 245 pozn. 16), že stanovení promulgační formule jest k zavedení úkonu ověřovacího (t. j. promulgace) zbytečné, jestliže existence úkonu ověřovacího vyplývá již z jiných předpisů ústavních. Kromě této zcela nahodilé a do důsledků nedomyšlené poznámky nikde se však v monografii Krejčího neshledáváme s kritikou pojmu promulgace, ačkoli definice starší nauky právní, kterou Krejčí bez dalšího přejímá (tamže str. 6), zavdává podnět k čet-

kové prohlášení může míti nepochybně význam i formální náležitosti úkonu publikačního (tak je tomu u nás, v Německu a Rakousku). Jde pouze o to, je-li účelno pojímati prohlášení takového obsahu do textu vyhlášeného zákona. Krejčí v takovém prohlášení, nemá-li významu promulgační formule, spatřoval by rád jen »prázdnou a bezúčelnou formu« (cit. pojednání str. 165). Ani v tomto směru nelze mu však přisvědčiti. Nejen při zákonech, nýbrž i při jiných normativních aktech, zejména mají-li formu písemnou, je obvyklo uváděti subjekt (vydatele) normativního aktu. Tak na př. rozsudky nejvyššího správního soudu počínají prohlášením, že »nejvyšší správní soud našel právo«. Poněvadž v »nalézání práva« spatřuje se — dle starší nauky — podstata moci soudcovské, stejně jako v »usnášení na zákoně« spatřuje se podstata moci zákonodárné, jest zřejma obdoba mezi tímto prohlášením a uvozovací formulí při zákonech, v níž se označuje orgán, který »se usnesl na zákoně«. A jako nelze takové úvodní prohlášení rozsudku nejvyššího správního soudu na jedné straně považovati za osvědčení, že řízení před nejvyšším správním soudem bylo řádně provedeno, tak na druhé straně není takové prohlášení bezúčelnou formalitou. Význam a účel této formality je naopak velmi zřejmý. Takovým

ným pochybnostem, zejména v tom směru, že nedovede promulgaci rozlišiti od jiných podobných institucí, na př. od t. zv. formálního soudcovského práva zkoumacího: také při tomto soudcovském právu jde o »prostředek sloužící k zjištění a ověření, že projev vůle legislativy ve formě zákona byl učiněn skutečně cestou, kterou pro vznik zákonů předpisuje právní řád, a že zákonný text je totožný s projevenou vůlí legislativy«. Dlužno arciť poznamenati, že Krejčí je novým stoupencem staré nauky právní, jež perhorekuje kritiku běžných pojmů právních patrně proto, že všechny pojmy právní jsou jí až příliš jasny.

U Weyra na rozdíl od Krejčího shledáváme se s přesným lišením mezi podstatným obsahem a nepodstatnou formou promulgate, neboť Weyr (cit. pojednání str. 44) praví, že o zvláštní instituci promulgate možno mluvíti jen tehdy, když určitý státní orgán je povolán k tomu, aby zkoumal, zda to, co má býti vyhlášeno jako platná norma, má všechny — neb snad některé — nutné náležitosti platné normy a když dále je stanoveno, že vyhlášení nesmí se stát, dojde-li k úsudku zápornému. »Jakým způsobem svůj úsudek platně projevuje — na př. podpisem normy resp. jeho odepřením — je vedlejší (proloženo ode mne) věcí.«

způsobem má se rozsudek nejvyššího správního soudu na první pohled rozlišiti od rozsudků jiných soudů. A takový individualisující význam pro poznávací subjekt má i vyhlášovací formule při zákonech. Dle naší ústavy možno totiž vydávati nejen zákony státní, na nichž se usnáší Národní shromáždění, nýbrž i zákony zemské, na nichž se usnáší sněm Podkarpatské Rusi. Z obsahu zákona samého není však přímo zřejmo, jde-li o zákon státní či zemský, a umožňuje tudíž vyhlášovací formule zákonů státních¹⁵⁾ zjistiti bez dlouhých úvah a bez obtíží, jaký zákon v konkrétním případě máme před sebou. Nelze tudíž tvrditi, že vyhlášovací formule zákonů je prázdnou a bezúčelnou formalitou.¹⁶⁾ Významem této formality se arcí právní řád jako při většině formalit výslovně nezabývá. Při řečeném individualisujícím významu jde tudíž nikoli o význam právní, nýbrž o význam faktický, který uvozovací formuli přísluší již se zřetelem na její podstatu a bez ohledu na to, je-li právním řádem výslovně stanoven či nikoliv. Totéž nelze říci o ověřovacím (promulgačním) významu uvozovací formule zákonů, neboť »ověřovací« význam nevyplývá z podstaty uvozo-

15) Pro zákony karpatoruské ústavní listina žádné vyhlášovací formule nepředpisuje. Bude tudíž na zvláštním zákoně upravujícím blíže zemskou autonomii Podkarpatské Rusi, aby takovou formuli eventuelně stanovil.

16) Nelze proto souhlasiti s tím, pravi-li Weyr (Soustava československého práva státního vyd. II., str. 105 pozn. 3), že formule podle §u 49 odst. 2 úst. listiny je vlastně zbytečná, poněvadž prohlašuje něco, co podle ostatních ustanovení ústavy ani jinak býti nemůže. Právě okolnost, že v uvozovací formuli je označen zákonodárny sbor, který se na zákoně usnesl, zakládá de facto individualisující význam uvozovací formule.

Máme-li na zřeteli nikoli faktický význam k zákonu připojené vyhlášovací formule, nýbrž otázku, zda připojení vyhlášovací formule k zákonu je zbytečné, dlužno arcí s Weyrem potud souhlasiti, že označení normového subjektu v normě není logickou náležitostí pojmu normy a že tudíž připojení formule, v níž se subjekt normy blíže označuje, je zbytečné. To lze však tvrditi jen de lege ferenda, kdežto de lege lata, t. j. s hlediska platného právního řádu jest arcí vyhlášovací formule pojmovou náležitostí zákona, bez níž by legislativní akt vykazující ostatní pojmové náležitosti zákona byl pro vadu vyhlášen aktem absolutně nulitním (§ 49 odst. 1. úst. listiny).

vací formule samé a může tedy pozůstávati jen tehdy, je-li pozitivním právem výslovně stanoven.

Nyní se vraťme k naší otázce, směřuje-li důvodová zpráva veto s promulgací! Se zřetelem na zmíněnou logickou nutnost rozlišovati při každé instituci mezi podstatnými (obsahovými) a nepodstatnými (formálními) náležitostmi možno o směřování v pravém slova smyslu mluvit jen v případě, kde se podstatné náležitosti dvou (nebo více) různých institucí nesprávně považují za náležitosti instituce jediné, nikoliv však v případě, kde k náležitostem jedné instituce se nesprávně přiřazují jen formální náležitosti (na př. název) instituce jiné. O směřování veta s promulgací by šlo tudíž jen v případě, kde by vrácení zákona k opětnému projednání bez ohledu na to, zda důvodem vrácení je nesouhlas s obsahem zákona či zjištění vad v řízení, se považovalo za instituci jedinou, ať již za veto či promulgaci (srv. poznámku na str. 221 tohoto pojednání). Takové směřování obou institucí nelze však důvodově zprávě vytýkati. Pouhé označení veta výrazem, kterým se v jiných státech označuje instituce, jež svou podstatou se od veta liší, ať již takové nesprávné označení se stalo z důvodů jakýchkoliv, není však směřováním v pravém slova smyslu, stejně jako přednášejícímu, jenž v delší přednášce o slunci všude používá správně názvu »slunce«, v jedné větě však nesprávně použije názvu »měsíc«, ačkoli ze souvislosti je zřejmo, že i v této větě měl na zřeteli pojem slunce, nemohlo by se vytýkati, že směřuje pojem slunce a měsíce. Nelze tudíž důvodově zprávě vytýkati, že směřuje veto s promulgací.

Nutno tudíž na konci naší úvahy prohlásiti, že Krejčího výtku, jako by důvodová zpráva usvědčovala autory ústavní listiny z neporozumění francouzským vzorům, sama se zakládá na neporozumění důvodové zprávě a že nejde ani tak o neporozumění francouzským vzorům, jako spíše o neporozumění důvodové zprávě k ústavní listině. Tolik nutno říci v zájmu přesné a úplné pravdy!

Poněvadž Krejčího interpretace důvodové zprávy není správná, dlužno za nesprávné prohlásiti i závěry, jež Krejčí ze své interpretace vyvozuje. V první řadě je to pokus pomocí důvodové zprávy dokázati, že slova »vyhlašují se« v §u 49 odst. 2 úst. listi-

ny dlužno vykládati jako »promulgují se«. Tento pokus se Krejčímu nezdařil.¹⁷⁾ Krejčí však výtku, že autoři ústavní listiny směřovali instituci promulgace s institucí publikace, nevztahuje jen na důvodovou zprávu k ústavní listině, nýbrž rozšiřuje ji i na ústavní listinu samu (cit. monografie str. 256 a násl.). Argumentace, na níž Krejčí tuto další výtku zakládá, by sice rovněž zasluhovala bližší pozornosti, ale přesahovalo by to rámec naší úvaze vytčený, kdybychom chtěli i tuto argumentaci podrobiti kritickému rozboru.

Na druhém místě se Krejčímu nezdařilo ani shora již zmíněný pokus, vysvětliti pomocí důvodové zprávy okolnost, proč ústavní listina formuli, která se ve francouzském právu nazývá formule promulgační, označuje jako formuli vyhlášovací. Tato okolnost nenalézá svého vysvětlení v tom, že důvodová zpráva nerozlišuje přesně mezi promulgací a publikací, nýbrž prostě v tom, že autoři ústavní listiny instituce promulgace v našem právu zavést nechtěli. V tom směru má nemalý význam, prohlašuje-li Hoetzel, jemuž přísluší největší podíl na vypracování ústavní listiny, že vědomě nebylo převzato do ústavní listiny ustanovení francouzské ústavy, že prezident republiky promulguje zákony (Právník roč. 1926 str. 301.) Toto prohlášení jest v plné shodě s důvodovou zprávou k ústavní listině a proto také ústavní listina neznajíc sice instituce promulgace, zavádějíc však formuli, jež v některých — nikoli arcí ve všech — státech promulgaci zákonů zavedších tvoří formální náležitost promulgace, musila důsledně tuto formuli prohlásiti a skutečně také prohlásila za formální náležitost jiného úkonu procesního (t. j. za formální náležitost vyhlášení zákona).

¹⁷⁾ Souhlasně s námi také Říha, ačkoli i dle něho prezident zákony promulguje, patrně spatřuje v připojení uvozovací formule k zákonu součást aktu publikačního, neboť praví, že zákon musí býti publikován ve Sbírce zákonů a nařízení předepsanou nezměnitelnou formulí, která zejména jej označuje jako »zákon« (pojednání Organisaace státu a státní moci v republice Československé v Tobolkově Politice sv. III., str. 321).

P. A. OSTROUCHOV:

Chodáci vladimírské gubernie, jako představitelé roznáškového obchodu na Rusi v první polovině XIX. století.

(Habilitační přednáška, konaná na ruské právnické fakultě v Praze dne 25. června 1925.)

Literatura: »Komërčeskaja Gazeta« za r. 1829, čís. 24. Směs. — Komërčeskaja Gazeta« za r. 1839, str. 366 (Dopis z Krasnojarska, Jenisejské gub.) — Boričevskij J.: »Obozrěnije Gubernskich Vědomostěj« od r. 1842 do r. 1847, st. V. »Jazykoznanije«: 9. »Iskustvennyj čfěnskij jazyk« (»Žurnal Ministěrstva Narodnago Prosvěščenija« za r. 1850, únor. — Mělnikov P.: »Nižegorodskaja jarmarka v 1843, 1844 i 1845 g. g.« Nižní Novgorod, 1846. — Jegunov A. N.: »O srědnich cěnach na glavnyja žizněnnyja potrebnosti v Rossii za posledněje pjatiletije. Statja třetja« (Otčěstvennyja Zapiski« za r. 1852, sv. LXXXV., str. 51—78). — Tichonravov K.: »Ofěni Vladimirskoj gubernii« (Žurnal Ministěrstva Vnutrěnnich Děl« za r. 1854, prosinec). — Týž: »Narodnaja promyšlěnnost v Cholujskoj slobodě Vladimirskoj gubernii« (»Žurnal Ministěrstva Vnutrěnnich Děl«, za r. 1855, kn. XI. — »Gorod Tara i jeho okrug Tobolskoj gubernii« (»Žurnal Ministěrstva Vnutrěnnich Děl« za r. 1856, kn. IX.). — Garělin J. P.: »Suzdala, ofěni i choděbščiki« (Věstnik Imperatorskago Russkago Geografičeskago Obščestva« za r. 1857, kniha II.). — Aksakov J.: »Ukrainskija jarmarki«. »Russkaja Běsěda« za r. 1858, II., kniha desátá, Moskva. — Bezobrazov V. P.: »Očerki Nižegorodskoj jarmarki«. R. 1865. — Měščerskij V. P., kníže: »Očerki nyněšněj obščestvennoj žizni v Rossii« Sešit I., Petrohrad, 1868. — Ovsjannikov N. N.: »O torgovlě na Nižegorodskoj jarmarkě«. Nižní Novgorod, 1867. — Někrasov N. A.: Polnoje sobranije sočiněnij v 2 tomach.« Petrohrad, 1909, svaz. I., — Mělnikov P. J.: »Na gorach«. Vydání A. F. Marxe, 1909, Petrohrad. — Týž: »Dorožnyja zapiski (na puti iz Tambovskoj gubernii v Sibir). Polnoje sobranije sočiněnij.« Vydání Marxe, Petrohrad, 1909, sv. 7. — Stat »Ofěna« v encyklopedickém slovníku, vyd. F. A. Brockhause a J. A. Jefrona, sv. XXII., Petrohrad, 1897. — »Vladimírskij Sbornik«, M. 1857 (pro tuto přednášku nebylo použito).

Suzdaly, choděbščiki, kartinščiki neboli ofěni nazývají se obchodníci, kteří prodávají knihy, obrazy (rusky »kartiny«), »krasnyj tovar«¹) (sukno, hedvábné a bavlněné látky), jakož i galanterní zboží, roznášejíce anebo rozvážejíce je po vsích a po